

تحلیل بازتاب تصویری هدفمندی یارانه ها در رسانه

دکتر بهاره بخشی، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دماوند
لیلاشاهرخ، کارشناس علوم ارتباطات اجتماعی
نرگس علیخانی، کارشناس علوم ارتباطات اجتماعی (نویسنده مسئول مکاتبات)

چکیده

یارانه یا سوبسید، شکلی از کمک مالی است که به یک تجارت یا بخش اقتصادی پرداخت می‌شود. بیش تر یارانه‌ها توسط دولت برای تولیدکنندگان یا توزیع‌کنندگان در یک صنعت، برای جلوگیری از رکود آن صنعت یا جلوگیری از افزایش قیمت تولیدات آن و یا برای ترغیب به استخدام نیروی کار بیش تر اعطا می‌شوند. اما امروزه شکل آن تغییر کرده است.

این مقاله بر مبنی نظریات میلتن فریدمن و آدام اسمیت نوشته شده است. در این مقاله نمونه‌ای مرکب از ۵۰ کاریکاتور از وب سایت‌ها، وبلاگ‌ها و روزنامه‌ها در بازه زمانی سه ماهه اول سال ۹۰ (فروردین تا خردادماه) مورد تحلیل کمی قرار گرفته است. هدف از بررسی کاریکاتورهای یارانه بررسی بازخورد جامعه نسبت به موضوع هدفمندی یارانه‌ها می‌باشد.

واژگان کلیدی: کاریکاتور، یارانه، تورم، مخاطب

مقدمه

واژه یارانه از ترجمه کلمه سوبسید^۱ به معانی کمک مالی، اعانه، امداد گرفته شده است. گرچه از نظر موردی این خدمت می‌تواند اقتصادی نباشد ولی از نظر رفاه عمومی لازم دیده می‌شود. همچنین از بخش‌ها و کمک‌های رایگان مالی که دولت به دستگاه خود به منظور کمک به یک خدمت عمومی می‌دهد نیز به همین نام یاد می‌شود. در تعریف دیگر، یارانه عبارت است از هرگونه پرداخت انتقالی که به منظور حمایت از اقشار کم درآمد و بهبود توزیع درآمد، از محل خزانه دولت و هرآنچه می‌تواند به خزانه دولت واریز شود به صورت نقدی یا غیر نقدی به خانوارها و تولیدکنندگان تعلق می‌گیرد. در برخی تعاریف از یارانه به عنوان تفاوت قیمت تمام شده (قیمت واقعی بازار) با قیمت ارائه شده کالا از سوی دولت نیز تعبیر شده است.

تاریخچه یارانه‌های تولیدی در ایران

نخستین جهت‌گیریهای حمایتی دولت در بخش کشاورزی در ایران به دوره صفویه مربوط می‌شود. در دوران صفویه نوعی تخفیف‌های مالیاتی و بعدها در دورانقاجار سیاستهایی در جهت توسعه زراعت اتخاذ شده، که در آن دادن بذر و مساعده به مستاجر پیش‌بینی شده بود. اما دخالت مستقیم دولت در عرضه و تقاضا (تولید) در ایران از سال ۱۳۱۱ و با تصویب قانونی جهت تاسیس سیلو در تهران، به منظور خرید و ذخیره گندم توسط سازمان غله، برای مقابله با کمبودهای احتمالی آغاز شد. در سال ۱۳۱۵ به سبب بارندگی به موقع، افزایش قابل ملاحظه‌ای در عرضه گندم به بازار پدید آمد. افزایش عرضه بر میزان تقاضا سبب کاهش شدید قیمت شد. در همان سال دولت به منظور حمایت از کشاورزان از طریق سازمان غله گندم را با قیمتی بالاتر از قیمت‌های بازار خریداری کرد. تا سال ۱۳۲۱ هدف از دخالت دولت در بازار غلات، حمایت از کشاورزان و همچنین تهیه و ذخیره گندم و بخصوص تهیه نان ارزان برای مصرف‌کنندگان کم درآمد شهری بود.

ایران اولین نظام سهمیه بندی همراه با یارانه را در زمان جنگ جهانی تجربه نموده است و این در حالی است که سابقه پرداخت یارانه به مفهوم کنونی آن به دهه ۴۰ می‌رسد که این یارانه‌ها برای گوشت و گندم پرداخت می‌شد، اما رقم آن قابل توجه نبود و تا قبل از افزایش درآمد نفت به دلیل رشد اقتصادی متعادل و نرخ تورم این یارانه‌ها اندک بود.

کل میزان پرداخت یارانه دولت بابت تفاوت خرید و فروش کالاهای اساسی تا سال ۱۳۵۱ یعنی، پایان برنامه چهارم، ۱۶۶۸ میلیون ریال بوده است که این مقدار تنها حدود ۱/۴ درصد یارانه در سال ۱۳۵۴ می‌باشد.

^۱Subsidy

تا قبل از انقلاب، در مردادماه ۱۳۵۳ دولت اقدام به تاسیس و تشکیل صندوقی بنام صندوق حمایت از مصرف کننده نمود و در سال ۱۳۵۶ سازمان حمایت از تولید کنندگان و مصرف کنندگان تاسیس شد که تمامی وظایف صندوق به این سازمان محول شد. بعد از پیروزی انقلاب تغییراتی در تشکیلات اجرائی و نحوه توزیع کالاهای مشمول یارانه به وجود آمد. به علت محدودیتهای اقتصادی ناشی از جنگ و تحریم اقتصادی که زمینه عرضه متناسب کالاها اعم از تولیدات داخلی و وارداتی را دچار نوسان و تنگنایهای مختلف کرده بود، امر قیمت گذاری بصورت گسترده از سال ۱۳۶۰ توسط سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان به مرحله اجرا درآمد. در دوران قبل از ۱۳۶۸ سیاست تثبیت اقتصادی دنبال می شد که فراگیری، استمرار و فزاینده بودن از ویژگی سیاستهای حمایت در این دوران بود و در واقع همه بنوعی یارانه دریافتی کردند، در هیچ مرحله ای پرداخت یارانه قطع نمی شد و در حد سقف معینی متوقف نبود، در حالیکه در سالهای بعد از آن به تدریج سیاست تعدیل اقتصادی جایگزین آن شد که در این سیاست پرداخت یارانه هدفمندتر شد و تنها گروه های هدف یارانه دریافت می کردند و در آن یارانه ها کاهنده و در نهایت حذف می شد. در دوره بعد از انقلاب درصد اختصاص یارانه به تولید کالاهای اساسی افزایش یافت، به طوری که متوسط یارانه های تولیدی نسبت به کل یارانه های پرداختی از ۱۳/۷ درصد در قبل از انقلاب به ۲۵/۲ درصد در سال ۱۳۶۸ افزایش داشته است. با پایان یافتن جنگ و در پی انگیزه خودکفایی در تولید محصولات کشاورزی بخصوص گندم میزان یارانه نهادهای تولید شامل کود، سم و بذر بشدت افزایش یافت. نظام های یارانه ای را می توان به چهار دسته اصلی تقسیم نمود.

نظام نقدی:

یارانه در این نظام به دو صورت مستقیم و مشروط پرداخت می شود. یارانه نقدی مستقیم، کمک پولی به کسانی است که در معرض خطر احتمالی هستند و در صورت نبود این پرداختها فقیر و تنگدست خواهند شد. برخی مزایای یارانه نقدی مستقیم عبارتند از این که کمتر از دیگر نظامها سازوکار قیمتها را مختل می سازد و نیز دامنه انتخاب افراد را افزایش می دهد. یارانه نقدی مشروط که به صورت مشروط در اختیار افراد قرار می گیرد و فقرا موظفند که این مبالغ را در زمینههایی مانند سرمایه انسانی و حضور فرزندانشان در مدارس یا استفاده منظم از خدمات بهداشتی پیش گیرنده سرمایه گذاری کنند. از مزایای یارانه های نقدی مشروط یکی این است که این یارانه ها به طور رفتاری مشروط است. یعنی علاوه بر این که نباید سطح درآمد خانوار از حد معینی تجاوز کند، باید برخی از عملکردهای از پیش تعیین شده را نیز بپذیرند. اغلب کشورهای در حال توسعه، هدف اصلی

خود را تجمع سرمایه انسانی عنوان نموده‌اند. از معایب نظام یارانه نقدی نیز می‌توان به ابقای مشکل اساسی یارانه همگانی (خطای شمول و محرومیت) اشاره کرد یارانه نقدی هم‌چنین موجب افزایش نقدینگی و بالا رفتن قیمت کالاهای یارانه‌ای می‌شود و اثرات تورمی حادی را به همراه خواهد داشت که توزیع درآمد را به ضرر اقشار آسیب‌پذیر (گروه‌های هدف) تغییر می‌دهد، زیرا این گروه برخلاف اقشار مرفه قابلیت انتقال درآمد را ندارند. هم‌چنین این سیستم نیازمند اطلاعات وسیع و جامعی است که در صورت وجود، معمولاً پراکنده و ناقص است.

نظام کالایی

هدف این نظام اطمینان از دسترسی خانوارها به حداقل نیاز مصرفی است. طرفداران این شیوه معتقدند از آنجا که میل نهایی به مصرف این نوع یارانه بیش از یارانه‌های نقدی است، اثرات مثبت بیشتری هم دارد و احتمال اصابت آن به هدفی خاص (رفع کمبود یک ماده غذایی خاص) بیشتر است. بر پایه نظریه‌های کلان اقتصادی، اثر توزیع کالاهای یارانه‌ای بر سطح مصرف خانوارها، رابطه مستقیمی با میزان یارانه اعطایی دارد. چنانچه یارانه‌ها بیش از مصرف معمول خانوارها باشد، آن‌گاه بخشی از هزینه صرف شده برای کالای یارانه‌ای ذخیره شده و از این منظر همانند نظام نقدی عمل می‌نماید. تئوریسین‌های نوین بر این اعتقادند که جنسیت فرد دریافت‌کننده کالاهای یارانه‌ای عامل مهمی در اثرگذاری یارانه‌های کالایی بر سطح مصرف است. مثلاً اگر زنان خانوارها کالای یارانه‌ای را دریافت کنند، نسبت به یارانه نقدی که توسط مردان خانوار دریافت می‌شود، احتمال تأثیر یارانه کالایی بر مصرف خانوار بیشتر خواهد بود.

بدیهی است که مشکلات فوق به‌ویژه در مناطق عقب‌افتاده و مکان‌هایی که دسترسی مناسب زمینی ندارند، تشدید می‌گردد. با توجه به معایب نظام مذکور، منتقدان این روش عنوان می‌کنند که تنها زمانی پرداخت یارانه کالایی به‌صرفه خواهد بود که اثر مثبت یارانه‌های کالایی بر سطح مصرف زیاد باشد، زیرا در غیر این صورت، هزینه اجرایی بالای یک واحد پرداخت یارانه کالایی نسبت به یک واحد یارانه نقدی، یارانه کالایی را نسبت به یارانه نقدی ناکارآمدتر می‌کند. چنانچه توزیع کالایی یارانه‌ای بر سطح مصرف در بهبود تغذیه خانوارهای فقیر تأثیر چندانی نداشته باشد، به واسطه افزایش عرضه و پایین آمدن قیمت، تولیدکنندگان محلی کالاهای یارانه‌ای با ضرر و زیان روبه‌رو خواهند شد.^۴

نظام همگانی قیمتی

در این نظام، بخش عمده یارانه به کالاهایی تخصیص می‌یابد که سهم بیشتری در سبد مصرفی خانوارهای نیازمند دارند. نحوه اجرای این روش متفاوت است و به‌صورت ذیل

امکان پذیر است. در صورت عدم تولید کالاهای یارانه‌ای در داخل کشور، دولت اقلام مورد نظر را از طریق واردات و با قیمت معین خریداری می‌کند و از طریق شبکه‌های توزیع به قیمت کمتر در اختیار مصرف‌کنندگان فقیر قرار می‌دهد. در صورت تولید کالا در داخل، دولت با قیمت‌گذاری، بخشی از هزینه‌های تولید کالاهای داخلی را به‌عنوان مالیات به تولیدکننده‌ها تحمیل می‌نماید. در مناطق جغرافیایی خاص می‌توان محصولات داخلی را به قیمت تضمینی خریداری نمود و با قیمتی کمتر در اختیار مصرف‌کننده گذاشت.

قیمت پایین مواد غذایی یک سیاست مردمی به حساب می‌آید. در این نظام بسته به نوع کالای یارانه‌ای، منافع طبقات مختلف بسیار متفاوت است. اما به‌طور کلی طبقه متوسط شهری از این نوع یارانه منفعت بیشتری می‌برد. این روش به دلیل اختلاف در نظام بازار اغلب مورد انتقاد است. زمانی که این نوع یارانه از طریق پایین نگاه داشتن قیمت تولید به مصرف‌کننده پرداخت می‌شود، بر درآمد و تولید کشاورزان تأثیر منفی خواهد داشت. قیمت پایین مواد غذایی موجب افزایش تقاضای آن شده و در صورتی که تولیدکننده داخلی قادر به تأمین آن نباشد، مازاد تقاضا باید از خارج و با استفاده از منایع کمیاب ارزی تأمین شود. چنانچه این واردات با استفاده از ارزهایی صورت گیرد که دور از مقدار واقعی خود ارزش‌گذاری شده‌اند، سازوکار انگیزشی در کل اقتصاد مختل خواهد شد. میزان مدیریت این برنامه به حجم یارانه‌ها، نحوه تأمین مالی آن‌ها و اثرات مجموعه‌ای از سیاست‌های کلان و کشاورزی بستگی دارد.

یک نکته مهم این است که اگرچه حجم یا میزان مطلق یارانه‌ای که از طریق قیمت پایین به افراد ثروتمند اختصاص می‌یابد بیش از فقرا است، اما به‌طور نسبی این افراد فقیرند که از این یارانه‌ها منفعت بیشتری می‌برند.

در این نظام می‌توان میزان بهره‌مندی هر یک از گروه‌های مختلف را با محاسبه کشش‌های درآمدی و قیمتی پیش‌بینی کرد. اگر کالایی با کشش درآمد منفی مشمول یارانه گردد (کالای پست)، یارانه‌ها به صورت تصاعدی به گروه‌های درآمدی پایین اختصاص خواهد یافت. معمولاً دولت‌ها بر کالایی یارانه وضع می‌نمایند که کشش درآمدی مثبت اما پایینی دارد. در این صورت درجه اصابت مناسبی برای یارانه وجود دارد. چنانچه کشش قیمتی خودی و متقاطع بالا برای فقرا و کشش قیمتی خودی و متقاطع پایین برای ثروتمندان مشمول یارانه شود، این پدیده برقرار خواهد بود.

از آنجا که معمولاً غذا سهم عمده‌ای از سبد مصرفی خانوارها را تشکیل می‌دهد و سهم آن در بودجه فقرا معمولاً بیش از ۵۰٪ است، پرداخت یارانه مواد غذایی ارزان قیمت می‌تواند سطح

کل مخارج زندگی را پایین نگاه دارد و نقش مناسبی در ارتقای سطح رفاه اقشار آسیب‌پذیر بازی کند.

نظام کالابری

در بیشتر موارد کالابرها ارزش پولی مشخصی دارند و با آنها می‌توان کالاهای مشخصی را خرید. امکان‌پذیری اجرایی یارانه‌های کالابری به سه عامل بستگی دارد؛ نحوه انتخاب افراد واجد شرایط، نحوه توزیع کالابرها و نحوه استرداد آنها. انتخاب افراد ممکن است از طریق بررسی دارایی‌های خانوار صورت گیرد یا به شکلی ساده‌تر، کالابری به تمام افرادی تعلق بگیرد که کالای خاصی را استفاده می‌کنند. نحوه توزیع کالابری نیز اهمیت زیادی دارد و نباید امکانات پیش‌تیبانی و توزیع کالابرها به ده‌ها یا صدها هزار فرد یارانه‌گیرنده را ناچیز انگاشت. نظام کالابری هم‌چنین نیازمند فرآیند استرداد است و این یعنی باید فروشگاه‌های دریافت‌کننده کالابری، قادر به تبدیل آن به پول نقد باشند. هر چند معیار استحقاق دریافت یارانه کالابری تضمین در برابر اثرات منفی سوء تغذیه و دیگر مخاطراتی است که به واسطه برخورداری خانوارها از سطح درآمد پایین ایجاد می‌شود، اما سطح هدفمندی یارانه‌های کالابری بستگی به سازوکار تعیین افراد واجد شرایط دارد. به‌طور کلی این دسته از یارانه‌ها از سطح هدفمندی مناسبی برخوردار است. مزایای نظام کالابری دولت نیازی به حمل و ذخیره کالاهای یارانه‌ای ندارد. به لحاظ پوشش تمامی نیازهای اساسی، نسبت به دیگر نظام‌های حمایتی ارجح است. دامنه این مزایا نیز به سطح پوشش و نحوه طراحی نظام بستگی دارد.^۵

نظریه های اقتصادی

آدام اسمیت^۲، بنیانگذار مکتب کلاسیک‌ها از مخالفان جدی دخالت دولت در فعالیتهای اقتصادی بود و هم‌اکنون نئوکلاسیکها با اندک تغییراتی بیانگر ایناندیشه می‌باشند. این بینش تا قبل از جنگهای جهانی بر اقتصاد غرب حاکم بوداما با بروز جنگ و پدیدار شدن تورم همراه با رکود شدید اقتصادی، اندیشههای جدید همچون اندیشه های اقتصادی کینیز قوت گرفت که در آن دولت به عنوانیکی از مهم ترین عوامل تنظیم کننده و تعدیل کننده فعالیت های اقتصادی مطرح می‌باشد. با اعمال این سیاست و بهبود اقتصاد غرب، بتدریج کنترل در بخش سیاستگذاری مالی و پولی و اداره بخش عمومی در اقتصاد به دولت سپرده شد و بهر حال از همین دوران که با شروع جنگ جهانی دوم مصادف بود پرداخت یارانهبه مفهوم امروزی شکل گرفت.

^۲-Adam Smith (۱۶ June ۱۷۲۳ – ۱۷ July ۱۷۹۰)

براساس نظر میلتون فریدمن^۳، رز فریدمن مبنای نظری یارانه های هدفمند نقدی، نظریه نئوکلاسیک است. در چارچوب این نظریه فرض بر این است که بهترین سازوکار سامان دهنده فعالیت های اقتصادی سازوکار بازار آزاد است. بنابراین هرگونه دخالتی در ورای موارد مربوط به شکست های بازار که در جهت دسترسی به "بهینه دوم" است، مردود شناخته می شود. دخالت های مرتبط با موارد شکست بازار نیز باید به نحوی صورت گیرد که تاثیری در نظام قیمت ها ایجاد نکند و به اختلالهای قیمتی نینجامد. از این منظر یارانه، یارانه های همگانی قیمتی (غیر نقدی) که دولت از طریق تثبیت قیمت ها پرداخت می کند مانع از کارکرد مطلوب و بهینه سازو کار بازار آزاد می شود، در نتیجه به تخصیص غیر بهینه منابع و در نهایت رشد کمتر اقتصادی می انجامد. به این صورت استدلال می شود که چنین یارانه هایی به نقض غرض می انجامد؛ یعنی به دنبال افزایش رفاه فقرای جامعه است ولی از طریق اختلالها و کنترل های ایجاد شده مانع از انباشت سرمایه جدید، ایجاد مشاغل جدید و افزایش درآمدهای اولیه چنین خانوارهایی می شود. نتیجه اینکه حذف چنین یارانه هایی لازمی دسترسی به رشد اقتصادی بالاتر و افزایش درآمد سرانه ی فقرای جامعه است؛ در صورت نیاز به پرداخت یارانه باید از یارانه های هدفمند نقدی استفاده کرد که اختلالی در نظام قیمت ها ایجاد نمی کند. یارانه های هدفمند قیمتی (غیر نقدی) نیز به رغم پوشش محدودتر به دلیل اثر گذاری قیمتی ولو در سطحی کوچک تر از این نگاه مورد تأیید نیست.

نظریه بازنمایی:

بازنمایی تولید معنا از طریق چهارچوب های مفهومی و گفتمانی است. بدین معنا که معنی از طریق نشانه ها، به ویژه زبان تولید می شود. استوارت هال می گوید: هیچ چیز معنای خارجی از گفتمان وجود ندارد و مطالعات رسانه ای وظیفه اش سنجش شکاف میان واقعیت و بازنمایی نیست، بلکه تلاش برای شناخت این نکته است که معانی به چه نحوی از طریق رویه ها و صورت بندی های گفتمانی تولید می شود. (Levies-P200 & Calvert 2002) با استناد به نظریه های اقتصادی و ارتباطی بیان شده می توان در خصوص بحث هدفمندی یارانه ها و تحلیل کاریکاتورها به نتایجی به شرح ذیل رسید:

یافته های تحقیق در تحلیل کاریکاتور با سرفصل های مشخص به شرح ذیل می باشد:

نوع تصویر:

رنگها آنچنان در روح و روان آدمی اثر می گذارد که موجب تغییر رفتار می شوند و این نوع تغییر به تحول در خصوصیات و شخصیت افراد منجر می شود. یک رنگ بخش میانی مغز را

^۳-Milton Friedman (31 July 1912 – 16 November 2006), was an American economist

تحریک می کند و در نتیجه بر اعصاب و روان انسان اثر می گذارد. همواره در ایجاد و یا نقض قانونی هنرمندان پا به عرصه گذاشته و گاهی با رنگ و گاهی با قلم سیاه و سفید دیدگاه های خود را بیان می کنند.

در تحلیل کاریکاتورهای مرتبط با یارانه، در ۵۰ کاریکاتور بررسی شده ۱۰۰ درصد کاریکاتور ها رنگی بوده است. کاریکاتورهای رنگی می تواند در مخاطب تاثیر بیشتری گذاشته و او را به سمت هدف بیشتر سوق دهد.

نوع تصویر	درصد
رنگی	۱۰۰
سیاه و سفید	۰

۴ لینک :

منبع کاریکاتورهای استخراج شده را می توان به ۴ دسته تقسیم کرد: وبلاگ ها - وب سایت های دولتی، وب سایت های شخصی و روزنامه ها. از ۵۰ کاریکاتور مورد بررسی ۳۶ درصد در وبلاگ ها، ۳۶ درصد در وب سایت های دولتی، ۲۴ درصد در سایت های شخصی و ۴ درصد در روزنامه ها قرار داشتند.

نوع لینک	درصد
وبلاگ شخصی	۳۶
وب سایت های دولتی	۳۶
سایت های شخصی	۲۴
روزنامه	۴

۳ نمادها:

از ۵۰ مورد کاریکاتور بررسی شده این نتیجه بدست آمده است که بیشترین و بارزترین موضوع در حذف یارانه ها شامل بخش انرژی است. انرژی در کلیه امور فردی - اجتماعی جامعه تاثیر دارد.

با توجه به درصد گیری حاصله ۳۶ درصد از عنصر خانواده، ۳۲ درصد از عنصر نان و ۳۲ درصد انرژی استفاده شده است.

نمادها	درصد
نان	۳۶
بنزین	۳۶
آب	۲۴
برق	۴

۴ ارتباط :

در تحلیل کاریکاتورها دونوع ارتباط کلامی و غیر کلامی بررسی شده است. در تحلیل برخی از کاریکاتورها علاوه بر تصویر از ارتباطات کلامی که در غالب نوشتار آمده کمک گرفته شده است. درتحلیل دسته دوم کاریکاتورها بر مبنی تصویر و حالت های مختلف چهره و زبان بدن کاریکاتور تحلیل شده است. از بین ۵۰ کاریکاتور بررسی شده ۶۸ درصد شامل ارتباطات کلامی و ۳۲ درصد شامل ارتباطات غیر کلامی بوده است.

نوع ارتباط	درصد
کلامی	۶۸
غیر کلامی	۳۲

۵ پیام متن :

در بررسی کاریکاتورها می توان پیام متن را اینگونه استخراج نمود که ارزش دار شدن منابع انرژی و غذایی باعث جلوگیری از اسراف و ایجاد کردن فرهنگ بهینه مصرف کردن در بین اقشار مختلف مردم شده است . هر چیزی ارزش و جایگاه خود را پیدا نموده و از مصرف بی رویه آن تا حد بسیار زیادی جلوگیری شده است . پیام متن کاملا آموزشی و مثبت است .

۶ فضای اجتماعی و روانی

کاریکاتورها را می توان بر اساس نظریه رابرت بیلز به سه دسته مثبت ، منفی و خنثی تقسیم کرد . با توجه به تحلیل کاریکاتور ها ۹۲ درصد کاریکاتورها منفی و ۸ درصد مثبت و صفر درصد خنثی می باشد که می توان نتیجه گرفت پس از حذف یارانه ها فضای اجتماعی - روانی با دیدی کاملا منفی در جامعه نمایان شده است و نگرانی در بین مردم قابل لمس می باشد .

فضای اجتماعی و روانی	درصد
مثبت	۸
منفی	۹۲
خنثی	۰

نمونه کاریکاتورهای تحلیل شده:

مصرف برق

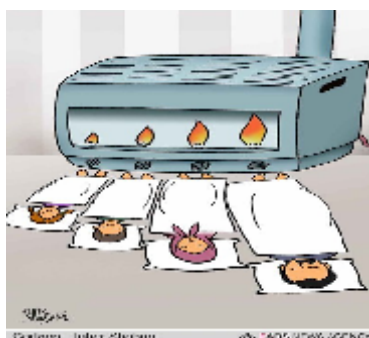
مصرف نان

مصرف بنزین

مصرف آب

نتیجه گیری:

برنامه سازی مفید و هدفمند را برای تغییر رفتار مصرف مردم به ویژه در حوزه آب و برق بسیار ضروری است. همچنین ساخت فیلم ، سریال و برنامه های مرتبط جهت تشویق هرچه بیشتر مردم در مسیر مصرف موثر و آگاهی از اثرات آن نقش بسیار سازنده ای در حفظ ذخایر کشور دارد..

قانون هدفمند کردن یارانه های یکی از بزرگترین طرحهای اقتصادی پس از انقلاب استدر این خصوص رسانه ملی مسئولیت سنگینی دارد و باید به عنوان پل ارتباطی با مردم برای تحقق موفق این قانون بکوشد.

همکاری رسانه ملی جهت آموزش مصرف بهینه آب و برق و فرهنگ سازی لازم می تاثیر بسیار زیادی داشته باشد.

دست اندرکاران رسانه ملی با نگاه اعتقادی به این مهم باید از همه ظرفیت های موجود برای فرهنگ سازی ، آموزش ، تبیین و موفقیت قانون هدفمند کردن یارانه ها استفاده کنند.

در نهایت می توان اظهار داشت، به رغم اینکه ضرورت افزایش قیمت انرژی برای اقتصاد ایران مشخص شده، اما این امر حتماً می بایست با تعاریف مشخص از متغیرهای کلان اقتصادی همراه باشد و اگر این مجموعه اصلاحات در کنار هم قرار نگیرند، ممکن است باعث شود با

افزایش قیمت حامل های انرژی به عنوان تنها عاملی که در مقطع کنونی هزینه بنگاه‌ها را کاهش داده است به افزایش هزینه بنگاه‌ها در مقطع زمانی پس از اجرای طرح هدفمندی یارانه ها منجر شده، بدون اینکه محل درآمد دیگری برای بنگاه‌ها ایجاد نماید. با توجه به اینکه مطابق آمارها و به بیان کارشناسان مسایل اقتصادی بیش از ۲۵ درصد تولید ناخالص داخلی به یارانه‌های انرژی اختصاص دارد، تغییر قیمت حامل‌های انرژی باید در چارچوب یک «برنامه جامع» باشد که سیاست‌های پولی - مالی، نرخ ارز و نرخ بهره و همچنین محیط کسب و کار در آن بطور شفاف تعریف شده است. بنابراین چنانچه صرفا به بازتوزیع منابع در هدفمندی یارانه‌ها توجه شود، ممکن است شانس موفقیت این تغییر بزرگ را در اقتصاد ایران به میزان قابل توجهی تحت تاثیر خود قرار دهد.

منابع

علی اکبر فرهنگی ، ارتباطات انسانی ، جلد اول ، موسسه خدمات فرهنگی رسا ، ۱۳۸۲
سید محمد مهدی زاده ، نظریه های رسانه اندیشه های رایج و دیدگاه های انتقادی ، همشهری
۱۳۸۹،

فصلنامه علوم اجتماعی ، شماره ۱۷، بهار و تابستان ۱۳۸۰

فصلنامه سیاسی - اقتصادی ، شماره ۴۸۱ - ۲۸۲

<http://bpdanesh.ir>

<http://www.saipaonline.com>